

УДК 336.221

JEL M48

DOI: 10.32782/2786-8273/2024-6-2

Гуть Є.М.

здобувач вищої освіти за освітньо-науковою
програмою доктор філософії (PhD),
Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3585-8328>

Yevhen Hut

Private Higher Educational Institution “European University”

ОЦІНКА ВПЛИВУ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВЕНЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF FISCAL POLICY ON THE LEVEL OF SOCIAL PROTECTION AND SECURITY IN UKRAINE

Анотація. У статті досліджено вплив фіскальної політики на соціальний захист та соціальне забезпечення населення України. Обґрунтовано, що податкові надходження забезпечують необхідні фінансові ресурси для реалізації соціальних програм і послуг, що забезпечують соціальний захист і забезпечення населення; ці засоби використовуються на підтримку різних соціальних ініціатив, спрямованих на поліпшення якості життя громадян, зменшення відчуття соціальної нерівності і забезпечення добробуту населення в цілому. З метою оцінки впливу фіскальної політики на соціальний захист та соціальне забезпечення населення України застосовано інструментарій економіко-математичного моделювання, а саме – дисперсійний та кореляційно-регресійний аналізи. Дисперсійний та кореляційно-регресійний аналізи можуть допомогти краще розуміти взаємозв'язок між податковими надходженнями і соціальним захистом, що може виявитися корисним при формуванні та вдосконаленні фіскальної та соціальної політики країни.

Ключові слова: фіскальна політика, податкові надходження, соціальний захист, соціальне забезпечення, економіко-математичне моделювання.

Abstract. Introduction. Fiscal policy through tax revenues plays an important role in determining the level of social protection and social security in a country, as it provides the necessary financial resources for the implementation of social programs and services. The country's tax system determines the amount of revenue to the budget from which social programs are financed, such as pensions, medical care, unemployment benefits, social benefits and other types of social protection. **Purpose.** The purpose of the article is to evaluate the impact of fiscal policy on social protection and social security in Ukraine using the tools of economic and mathematical modeling. **Methods.** The main method used in the research was economic and mathematical modeling. **Results.** One of the main tools of fiscal policy is the tax system, which determines how much money is accumulated in the state budget through taxation of various types of income, such as salary, business profits, consumer goods and services, real estate, and others. The collected funds are then used to finance various social programs and services that contribute to the social protection of the population. For example, a high level of tax rates on the profits of enterprises can provide significant revenues to the budget, which can be used to expand social programs and increase the level of social protection. On the other hand, low tax rates can reduce the amount of revenues to the budget, which can lead to a reduction in social spending or insufficient financing of social programs. Tax policy can also have a direct effect on the distribution of wealth in society, which affects the level of social protection. For example, the introduction of a progressive tax system, where higher incomes are taxed at higher rates, can provide additional resources for social protection of lower income earners. In addition, fiscal policy can affect the level of social protection by determining the size and form of social benefits. For example, the share of the budget allocated to health care, pensions or unemployment benefits depends on the funding allocated for these purposes, which is determined through fiscal policy. **Conclusion.** Fiscal policy, through the mechanism of tax revenues, has a decisive influence on the level of social protection and social security in the country. Tax collection is the main source of funding for social programs and services provided to the population. Tax revenues provide the necessary financial resources for the implementation of various social initiatives, such as pensions, health care, unemployment benefits, assistance to low-income families and other types of social protection. Thus, an effective fiscal policy that directs the necessary resources to the targeted support of citizens is an important tool for ensuring social justice and well-being.

Keywords: fiscal policy, tax revenues, social protection, social security, economic and mathematical modeling.

Постановка проблеми. Фіскальна політика через податкові надходження грає важливу роль у визначенні рівня соціального захисту та соціального забезпечення в країні, оскільки вона забезпечує необхідні фінансові ресурси для здійснення соціальних програм та послуг. Податкова система країни визначає обсяги надходжень до бюджету, з яких здійснюється фінансування соціальних програм, таких як пенсії, медичне обслуговування, допомога по безробіттю, соціальні виплати та інші види соціального захисту. Одним із основних інструментів фіскальної політики є податкова система,

яка визначає, скільки засобів акумулюється в державний бюджет через оподаткування різних видів доходів, таких як зарплата, прибуток підприємств, споживчі товари та послуги, нерухомість та інше. Зібрані кошти потім використовуються для фінансування різних соціальних програм і послуг, що сприяють соціальному захисту населення. Наприклад, високий рівень податкових ставок на прибуток підприємств може забезпечити значні надходження до бюджету, що може бути використано для розширення соціальних програм і підвищення рівня соціального захисту. З іншого боку,

низькі податкові ставки можуть знизити обсяги надходжень до бюджету, що може призвести до скорочення соціальних витрат або недостатнього фінансування соціальних програм. Податкова політика також може мати прямий вплив на розподіл багатства в суспільстві, що впливає на рівень соціального захисту. Наприклад, введення прогресивної системи оподаткування, де вищі доходи оподатковуються за більш високими ставками, може забезпечити додаткові ресурси для соціального захисту осіб з нижчими доходами. Крім того, фінансова політика може впливати на рівень соціального захисту через визначення розміру і форми соціальних виплат. Наприклад, частка бюджету, яка виділяється на медичне обслуговування, пенсії або допомогу по безробіттю, залежить від призначеного для цих цілей фінансування, яке визначається через фінансову політику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження впливу фінансової політики, системи оподаткування та обсягів податкових надходжень на реалізацію соціальної функції держави висвітлені у працях Д.А. Бодня [5], О.В. Гриценко [3], С.В. Качула [3–5, 11], Л.В. Лисяк [3], А.О. Поривай [5], В.Б. Тропіна [9] та І.Я. Чугунов [10–11]. Поруч з цим, науковий інтерес становить застосування економіко-математичних методів в оцінці такого впливу, що і буде розкрито у дослідженні.

Мета статті. Метою статті є здійснення оцінки впливу фінансової політики на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні за допомогою інструментарію економіко-математичного моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальновідомим є те, що податкові надходження є джерелом фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій, однією серед яких є соціальний захист та соціальне забезпечення населення, що, у свою чергу, включає: соціальний захист на випадок непрацездатності, соціальний захист пенсіонерів, соціальний захист ветеранів війни та праці, соціальний захист сім'ї, дітей та молоді, соціальний захист безробітних, допомога у вирішенні житлового питання, допомога на утримання житла, допомога на забезпечення житлом, соціальний захист інших категорій населення, дослідження і розробки у сфері соціального захисту, інша діяльність у сфері соціального захисту.

Оцінку впливу фінансової політики України на соціальний захист та соціальне забезпечення доцільно провести за допомогою регресійного аналізу. При цьому, перед проведенням регресійного аналізу здійснимо дисперсійний аналіз вибірки податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2014–2023 рр. Дисперсійний аналіз податкових надходжень в контексті статистичного аналізу здійснимо у розрізі основних груп податкових надходжень: податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості, податки на власність, рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів, внутрішні податки на товари та послуги, податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції, окремі податки і збори, що зараховуються до місцевих бюджетів, збори на паливно-енергетичні ресурси, місцеві податки та інші податки і збори.

Результати дисперсійного аналізу відображено у табл. 1–2.

На основі даних табл. 1 здійснимо розрахунок коефіцієнту варіації, який відображає відносну варіацію і дає можливість порівнювати її ступінь. Результати розрахунків та відповідні висновки відображено у табл. 2.

Відповідно до результатів обчислення значень квадратичного коефіцієнту варіації, можемо свідчити, що сукупність за кожною групою податкових надходжень є неоднорідною, що може бути викликано постійними змінами у податковому законодавстві та нестабільності податкової системи щодо податків та їх адміністрування [1–2].

Як видно з табл. 2, загальна сума квадратів відхилень 564 004 624 457,60 складається із двох складових: суми квадратів, що обумовлена внутрішнім груповим розкидом (значення: 138 525 277 435,10) і суми квадратів, яка обумовлена різницею середніх значень між групами (значення: 425 479 347 022,50).

F-критерій складає 31,10. Оскільки значення критерію більше, ніж критичне значення F критерію (табличне значення розподілу Фішера): $31,10 > 2,05$, може бути зроблений висновок про достовірність впливу окремої групи податкових надходжень на їх загальну величину.

Таблиця 1

Підсумки дисперсійного аналізу податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2014–2023 рр.

Групи	Кількість спостережень	Сума	Середнє значення	Дисперсія
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	10	1 341 554,75	134 155,47	3 040 510 339,18
Податки на власність	10	7 340,78	734,08	494 661,22
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	10	267 754,47	26 775,45	249 032 378,63
Внутрішні податки на товари та послуги	10	2 042 916,49	204 291,65	11 559 287 162,40
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	10	164 429,17	16 442,92	96 546 678,31
Окремі податки і збори, що зараховуються до місцевих бюджетів	10	9 867,65	986,76	2 495 595,15
Збори на паливно-енергетичні ресурси	10	57 999,92	5 799,99	60 369 839,31
Місцеві податки	10	145 915,17	14 591,52	375 727 280,85
Інші податки та збори	10	35 222,98	3 522,30	7 233 557,75

Джерело: розраховано засобами Excel за даними Державної казначейської служби України

Таблиця 2

Оцінка варіації показників груп податкових надходжень

№ з/п	Група податкових надходжень	Значення квадратичного коефіцієнту варіації, %	Інтерпретація
1	Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	41,10	варіація помірною; сукупність має значні розбіжності між значеннями ознаки, тобто вона є неоднорідною
2	Податки на власність	95,81	варіація значна; сукупність має значні розбіжності між значеннями ознаки, тобто вона є неоднорідною
3	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	58,94	варіація помірною; сукупність має значні розбіжності між значеннями ознаки, тобто вона є неоднорідною
4	Внутрішні податки на товари та послуги	52,63	
5	Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	59,76	
6	Окремі податки і збори, що зараховуються до місцевих бюджетів	160,09	варіація значна; сукупність має значні розбіжності між значеннями ознаки, тобто вона є неоднорідною
7	Збори на паливно-енергетичні ресурси	133,96	
8	Місцеві податки	132,84	
9	Інші податки та збори	76,36	

Джерело: розраховано засобами Excel за даними Державної казначейської служби України

Той же висновок може бути зроблений шляхом аналізу рівня значимості $P\text{-value} = 1,13 \cdot 10^{-21}$. Якщо необхідний рівень довіри обирається на рівні 0,95, то висновок про вплив фактору може бути зроблено, якщо $P\text{-Value} < 0,05$, що має місце у даному випадку.

Результати дисперсійного аналізу засвідчили можливість здійснення регресійного аналізу оцінки впливу фінансової політики на соціальний захист та соціальне забезпечення.

В контексті здійснення регресійного аналізу [6–8] податкових надходжень, дослідимо який вплив чинять податкові надходження основних бюджетотворюючих податків на фінансування соціального захисту та соціального забезпечення населення.

Введемо умовні позначення: Y – рівень фінансування соціального захисту та забезпечення; X_1 – податок та збір на доходи фізичних осіб, X_2 – податок на прибуток підприємств, X_3 – податок на додану вартість, X_4 – акцизний податок – екзогенні змінні.

Проведення регресійного аналізу передуватиме побудова кореляційної матриці з метою виявлення залежності

між обраними факторами. Кореляційна матриця відображена у табл. 4.

«Відповідно до результатів кореляційної матриці можемо свідчити, що щільний зв'язок з рівнем фінансування соціального захисту та забезпечення мають податкові надходження з податку на доходи фізичних осіб (X_1), податку на додану вартість (X_2) та акцизного податку (X_4). Зв'язок же рівня фінансування соціального забезпечення із надходженнями податку на прибуток підприємств (X_3) можна охарактеризувати як помірний». Між факторами X_1 та X_3 , X_1 та X_4 і X_3 та X_4 існує тісний зв'язок, про що свідчить високий коефіцієнт кореляції, тобто в моделі присутня мультиколінеарність, тобто включати у регресійну модель одразу величини X_1 , X_3 та X_4 – недоцільно.

Враховуючи вищезазначене, доцільно побудувати декілька однофакторних моделей впливу бюджетотворюючих податків на фінансування соціального захисту та забезпечення. Однак в контексті статистичного аналізу податкових надходжень, за екзогенну величину приймемо саме їх загальну величину.

Таблиця 3

Дисперсійний аналіз податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2009–2018 рр.

Джерело варіації	SS	df	MS	F	P-Значення	F критичне
Між групами	425 479 347 022,50	8,00	53 184 918 377,81	31,10	$1,13 \cdot 10^{-21}$	2,05
Всередині груп	138 525 277 435,10	81,00	1 710 188 610,31			
Всього	564 004 624 457,60	89,00				

Джерело: розраховано засобами Excel за даними Державної казначейської служби України

Таблиця 4

Кореляційна матриця

	Y	X_1	X_2	X_3	X_4
Y	1				
X_1	0,981834	1			
X_2	0,700716	0,728747	1		
X_3	0,968684	0,993345	0,760853	1	
X_4	0,988488	0,986480	0,657934	0,978642	1

Джерело: розраховано засобами Excel за даними Державної казначейської служби України

Результати регресійного аналізу відображено у табл. 5.

Регресійне рівняння матиме вигляд:

$$Y = 5\,611,3495 + 0,3524X. \quad (1)$$

При збільшенні величини податкових надходжень на 1 млн. грн. обсяги фінансування соціального захисту та соціального забезпечення зросте на 0,3524 млн. грн. (або 352,4 тис. грн.).

Виявимо залежність змін за допомогою коефіцієнта еластичності:

$$E_{y/x} = \beta \frac{\bar{x}}{\bar{y}} = 0,3524 \cdot \frac{407\,300,14}{149\,161,66} = 0,9622. \quad (2)$$

Якщо величина податкових надходжень зросте на 1 %, то обсяги фінансування соціального захисту та соціального забезпечення зростуть на 96,22 %.

Проаналізуємо якість моделі на основі даних табл. 6–7.

Множинний R (або коефіцієнт кореляції) становить 0,9809, що свідчить про щільний зв'язок між досліджуваними величинами.

Коефіцієнт детермінації складає R^2 , це означає що варіація обсягу фінансування соціального захисту та забезпечення на 96,22 % пояснюється варіацією податкових надходжень, та на 3,78 % пояснюється варіацією інших ознак, які не включені в модель. Коефіцієнт детермінації 0,9622 характеризує дану модель як якісну.

Нормований R-квадрат (скоригований коефіцієнт детермінації) оцінює реальну тісноту між факторними та результативними ознаками; він незначно відрізняється від звичайного R-квадрата, тому модель слід вважати якісною.

Перевіримо значимість коефіцієнтів за допомогою критерію Ст'юдента. Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, та $\gamma = 10 - 1 - 1 = 8$ табличне значення критерію Ст'юдента становитиме: $t_{\text{табл}(0,05;8)} = 2,31$.

Згідно даних таблиці 3, t-статистика по X більша за табличне значення ($14,27 > t_{\text{табл}}$), що свідчить про значущість коефіцієнта регресії – β . Перевіримо адекватність побудованої моделі за критерієм Фішера. Визначимо табличне значення F-критерію Фішера: при $\alpha = 0,05, f_1 = 1, f_2 = 8: F_{\text{табл}(0,05;1;8)} = 5,3177$.

«Табличне значення F-критерію Фішера є меншим за розраховане що свідчить в цілому про адекватність моделі. Порівнюючи P-значення розраховані (табл. 7) з рівнем значущості $\alpha = 0,05$ маємо: коефіцієнт рівняння регресії β має P-значення 0,000001, який є меншим за рівень значущості, що свідчить про значущість даного коефіцієнта регресії.

Регресія є значимою, так як сума квадратів відхилень регресії відносно середнього є більшою порівняно з сумою квадратів відхилень залишків: $RSS > ESS$, тобто $44\,764\,373\,504,69 > 1\,757\,694\,158,58$.

Розрахуємо похибку апроксимації:

$$\begin{aligned} \bar{A} &= \frac{100}{\bar{y}} \cdot \sqrt{\frac{\sum(Y_i - \hat{Y}_i)^2}{n}} = \\ &= \frac{100}{149\,161,66} \cdot \sqrt{\frac{1\,757\,694\,158,58}{10}} = 8,89 \%. \end{aligned} \quad (3)$$

Похибка апроксимації не перевищує граничне значення, що свідчить про повноту моделі.

Висновки. Таким чином, здійснений регресійний аналіз дав змогу оцінити вплив величини податкових надходжень до Зведеного бюджету України на обсяги фінансування соціального захисту та соціального забезпечення. Результати регресійного аналізу можуть бути практично використані під час складання та формування бюджетних показників на наступні періоди. Фіскальна політика, через механізм податкових надходжень, має вирішальний вплив на рівень соціаль-

Таблиця 5

Регресійний аналіз

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t статистика	P значення	Нижні 95 %	Верхні 95 %
Y-перетин	5 611,3495	11 095,61	0,5057	0,626686	-19 975,18	31 197,88
Податкові надходження	0,3524	0,02	14,2738	0,000001	0,30	0,4093

Джерело: розраховано засобами Excel за даними Державної казначейської служби України

Таблиця 6

Регресійна статистика

Регресійна статистика	
Множинний R	0,980927141
R-квадрат	0,962218056
Нормований R-квадрат	0,957495313
Стандартна похибка	14822,67755
Спостереження	10

Джерело: розраховано засобами Excel за даними Державної казначейської служби України

Таблиця 7

Дисперсійний аналіз

	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	1	44 764 373 504,69	44 764 373 504,69	203,7413541	0,00000057
Залишок	8	1 757 694 158,58	219 711 769,82		
Підсумок	9	46 522 067 663,27			

Джерело: розраховано засобами Excel за даними Державної казначейської служби України

ного захисту та соціального забезпечення в країні. Збір податків є головним джерелом фінансування соціальних програм та послуг, що надаються населенню. Податкові надходження забезпечують необхідні фінансові ресурси для здійснення різноманітних соціальних ініціатив, таких як пенсії, медичне обслуговування,

допомога по безробіттю, допомога малозабезпеченим сім'ям та інші види соціального захисту. Таким чином, ефективна фіскальна політика, яка спрямовує необхідні ресурси на цілеспрямовану підтримку громадян, є важливим інструментом для забезпечення соціальної справедливості та добробуту.

Бібліографічний список:

1. Lutsenko A., Vykluk M., Skoryk M., & Hromova T. Fiscal regulation concept formation of the Ukraine's economy development. *Estudios de economía aplicada*, 2020. 3(1). URL: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/3997>
2. Martynenko V., Kovalenko Y., Chynytska I., Paliukh O., Skoryk M., & Plets I. Fiscal Policy Effectiveness Assessment Based on Cluster Analysis of Regions. *International journal of computer science and network security*, 2022. Vol. 22 (7). Pp. 75–84
3. Бюджетна складова реалізації домінуючих напрямів суспільного розвитку: монографія / Л.В. Лисяк, О.В. Гриценко, С.В. Качула, К.М. Роменська [та ін.]; за наук. ред. д. е.н., проф. Л.В. Лисяк. Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. 396 с.
4. Качула С.В. Податки як інструмент реалізації соціальної функції держави в умовах макроекономічної нестабільності. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка*. 2017. Т. 25, Вип. 11(1). С. 38–45
5. Качула С.В., Бодня Д.А., Поривай А.О. Податки як основа реалізації соціальної функції держави. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 34(1). С. 251–259
6. Новицька Н.В., Палянок Т.М., Параниця Н.В., Богдан С.В. Аналіз даних за допомогою R: навч. посіб. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 335 с.
7. Палянок Т.М., Красівський В.М., Параниця Н.В., Богдан С.В. Економетрика: прикладний аспект: навч. посіб. Університет ДФС України. Ірпінь, 2020. 380 с.
8. Титенко Л.В., Богдан С.В., Палянок Т.М., Параниця Н.В., Савченко А.М. Прикладний бізнес-аналіз та моделювання: підручник. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. 474 с.
9. Тропіна В.Б. Фіскальне регулювання соціального розвитку суспільства: монографія. Київ: НДФІ, 2008. 368 с.
10. Чугунов І.Я. Формування видатків бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни. *Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди*. 2016. № 28 /1. С. 217–226
11. Чугунов І.Я., Качула С.В. Державна фінансова політика забезпечення соціального розвитку суспільства. *Вісник КНТЕУ*. 2020. № 2. С. 87–98

References:

1. Lutsenko, A., Vykluk, M., Skoryk, M., & Hromova, T. (2020). Fiscal regulation concept formation of the Ukraine's economy development. *Estudios de economía aplicada*. 3(1). URL: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/3997> (in English)
2. Martynenko, V., Kovalenko, Y., Chynytska, I., Paliukh, O., Skoryk, M., & Plets I. (2022). Fiscal Policy Effectiveness Assessment Based on Cluster Analysis of Regions. *International journal of computer science and network security*, vol. 22 (7). Pp. 75–84 (in English)
3. Biudzhethna skladova realizatsii dominantnykh napriamiv suspilnoho rozvytku: monohrafiia [The budget component of the implementation of the dominant directions of social development: a monograph] / L.V. Lysiak, O.V. Hrytsenko, S.V. Kachula, K.M. Romenska [ta in.]; za nauk. red. d. e.n., prof. L.V. Lysiak. Dnipropetrovsk: DDFA, 2015. 396 p. (in Ukrainian)
4. Kachula, S.V. (2017). Podatky yak instrument realizatsii sotsialnoi funktsii derzhavy v umovakh makroekonomichnoi nestabilnosti [Taxes as a tool for implementing the social function of the state in conditions of macroeconomic instability]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya : Ekonomika – Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Economy*. Vol. 11(1). Pp. 38–45 (in Ukrainian)
5. Kachula, S.V., Bodnia, D.A., Poryvai, A.O. (2017). Podatky yak osnova realizatsii sotsialnoi funktsii derzhavy [Taxes as a basis for implementing the social function of the state]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu – Economic Bulletin of the University*. Vol. 34(1). Pp. 251–259 (in Ukrainian)
6. Novytska, N.V., Paianok, T.M., Paranytsia, N.V., Bohdan, S.V. (2021). Analiz danykh za dopomohoiu R: navch. posib [Data analysis using R: training. manual]. Irpin: Universytet DFS Ukrainy, 335 p. (in Ukrainian)
7. Paianok, T.M., Kraievskiy, V.M., Paranytsia, N.V., Bohdan, S.V. (2020). Ekonometryka: prykladnyi aspekt: navch. posib [Econometrics: applied aspect: education. manual]. Universytet DFS Ukrainy. Irpin. 380 p. (in Ukrainian)
8. Tytenko, L.V., Bohdan, S.V., Paianok, T.M., Paranytsia, N.V., Savchenko, A.M. (2023). Prykladnyi biznes-analiz ta modeliuвання: pidruchnyk [Applied business analysis and modeling: a textbook]. Irpin: Derzhavnyi podatkovi universytet. 474 p. (in Ukrainian)
9. Tropina, V.B. (2008). Fiskalne rehuliuвання sotsialnoho rozvytku suspilstva: monohrafiia [Fiscal regulation of social development of society: monograph]. Kyiv: NDFI. 368 p. (in Ukrainian)
10. Chuhunov, I.Ia. (2016). Formuvannya vydatkiv biudzhetu u systemi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy [Formation of budget expenditures in the system of socio-economic development of the country]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu. Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody – Economic Bulletin of the University. Pereiaslav-Khmelnytskyi State University named after Hryhoriy Skovoroda*. Vol. 28 /1. Pp. 217–226 (in Ukrainian)
11. Chuhunov, I.Ia., Kachula, S.V. (2020). Derzhavna finansova polityka zabezpechennia sotsialnoho rozvytku suspilstva [State financial policy of ensuring social development of society]. *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNTEU*. Vol. 2. Pp.87–98 (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 28.05.2024